

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข และการศึกษาสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศ ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทุกด้านของประเทศการศึกษาในประเทศไทย ได้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้ครอบคลุมทั่วทั้งระบบและทุกด้านในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน ที่จะต้องสอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่และพัฒนาวัฒนธรรมของผู้เรียน พร้อมทั้งความต้องการ ของบุคคลชุมชนสังคมประเทศชาติเนื่องจากประเทศไทยที่ผ่านมารัฐยังไม่สามารถจัดบริการศึกษา ได้อย่างทั่วถึง และทุกระดับได้การจัดการศึกษาของภาคเอกชนจึงมีความสำคัญและจำเป็น ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เพราะการศึกษาภาคเอกชนสามารถแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ได้เป็นอย่างดีและการศึกษาเอกชนก็ทำหน้าที่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศพร้อมทั้งยังเปิดโอกาส ให้ผู้ปกครอง ได้มีทางเลือกที่จะเลือกโรงเรียนใกล้บ้านหรือโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามแบบ ที่ผู้ปกครองพึงพอใจ ดังนั้นจึงเป็นการเปิดโอกาสให้เอกชนไม่ว่าจะเป็นมูลนิธิหรือองค์กรหรือ บุคคลที่สามารถจัดตั้งโรงเรียนตามที่กฎหมายกำหนดได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ เป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาและ การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้าน สร้างสังคมคุณธรรม และพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคม คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปคือ ๑) การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไทย ๒) เพื่อเพิ่มพูน ความเข้มแข็งของสังคมไทย ๓) เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ ๔) เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ครู พ่อแม่ ผู้ปกครองและสังคมไทย ๕) เพื่อให้

๑ เรวัช บุญรอด, การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร- เขต ๒, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาการบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา), ๒๕๕๐.

สอดคล้องกับกฎหมาย การปฏิรูปการเรียนรู้ จึงเป็นบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาและสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามความมุ่งหมายของพระบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๖ มีหลักสำคัญในการจัดการศึกษาคือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (มาตรา ๘) คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ และแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ได้ ๓ ประเด็น คือ การจัดการศึกษา ต้องเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา^๒

งานวิชาการ นับได้ว่าเป็นงานหลักเนื่องจากมาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษา จะพิจารณาได้จากผลงานด้านการบริหารงานเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา จึงนับว่างานวิชาการเป็นงานหลักและสำคัญที่สุดของสถานศึกษาที่จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากงานวิชาการ จะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาและมาตรฐานของโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะคล้ายส่วนที่เป็นร่างกายของคนหรือของเด็ก เป็นส่วนงานที่ใหญ่ที่สุดของระบบ และเป็นงานที่เป็นหัวใจของโรงเรียน โดยมีหลักสูตรเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่ใช้กำกับการจัดระบบการทำงานของโรงเรียน และกำกับกระบวนการดำเนินงานในส่วนต่างๆ ของโรงเรียนให้ตอบสนองและสนับสนุนการทำงานวิชาการของโรงเรียน คือ ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพให้ได้คนที่เป็นคนที่มีสมบูรณ์ งานวิชาการจึงกลายเป็นงานที่เป็นศูนย์กลางของโรงเรียนครอบคลุมโรงเรียนทั้งระบบ

การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จในการบริหารเชิงรุกนั้น ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและดำเนินการในองค์รวมไม่แยกส่วน ถึงแม้จะกำหนดประเด็นการบริหารการศึกษาออกไปแต่ละเรื่องก็ตาม แต่ก็ต้องมีการวางแผนและส่งเสริมเกื้อหนุนกัน

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สกศ), หน้า ๒๔-๒๕.

อย่างมีระบบ” ด้วยการบริหารงานที่จะทำให้ได้ผลสำเร็จมีประสิทธิภาพสูง คือการบริหารงานที่ได้ผลผลิตหรือผลงานที่ทำให้สำเร็จด้วยดีมาก หมายถึงว่า การบริหารงานนั้น ต้องตั้งจุดหมายไว้แล้วดำเนินตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อให้ถึงจุดหมาย โดยดำเนินการตามแผนงานอย่างเป็นระบบ^๓

โรงเรียนวัดมะเดื่อ มีการพัฒนาและโดยยึดหลักทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วม คือ บ้าน วัด และโรงเรียน มีส่วนร่วมและเป็นกลสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาและที่สำคัญ ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และมีการวางแผนการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนได้อย่างไรให้สอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาตามพระราชบัญญัติที่จะทำให้โรงเรียนวัดมะเดื่อ เจริญรุ่งเป็นที่ยอมรับในสังคม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย มีความสนใจศึกษาเรื่องกระบวนการบริหารงานวิชาการ โรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครู โรงเรียนวัดมะเดื่อ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวัดมะเดื่อ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

๑.๕.๒ เพื่อศึกษากระบวนการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครู โรงเรียนวัดมะเดื่อ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

๑.๒.๓ เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวัดมะเดื่อ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวัดมะเดื่อ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัย ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากำหนดขอบเขตเนื้อหา โดยการทบทวนเอกสารจาก แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการ

^๓ ปรัชญา เวสารัชช์, การปฏิรูปการศึกษาไทยในสามทศวรรษ (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๕), หน้า ๙๘.

^๔ พระมหาเสริมชัย ชยมงคลโต, การบริหารวัด, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอช ที พี เพรส จำกัด, ๒๕๓๕), หน้า ๒.

บริหารงานวิชาการ ๕ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านอาคารสถานที่ ๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน ๓. ด้านการบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ ๔. ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้ ๕. ด้านการวัดผลประเมินผล

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

๑. ผู้บริหารโรงเรียนวัดมะเดื่อ จำนวน ๑ คน
๒. ครูสอนในโรงเรียนวัดมะเดื่อ จำนวน ๓๓ คน
๓. ประชาชนใกล้เคียงโรงเรียนวัดมะเดื่อ จำนวน ๑๕๒ คน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

๑. ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งหน้าที่การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ครูและประชาชนบริเวณใกล้เคียงโรงเรียนวัดมะเดื่อ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานวิชาการโรงเรียนวัดมะเดื่อ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ได้แก่

- ๑) ด้านการบริหารอาคารสถานที่ในการเรียนการสอน
- ๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน
- ๓) ด้านบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้
- ๔) ด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์การเรียนรู้
- ๕) ด้านการวัดผลประเมินผล

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาที่ทำการศึกษาดังแต่เดือน ตุลาคม ๒๕๕๓ ถึง มีนาคม ๒๕๕๔ รวมระยะเวลาประมาณ ๖ เดือน

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ หมายความว่า ผู้บริหารไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ แต่ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานจนเป็นผลสำเร็จ ตรงตามจุดหมายขององค์การ หรือตรงตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตลอดถึงงานการประเมินผลการสอน เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรและจุดหมายของการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รักษาการผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมะเดื่อ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ครู หมายถึง ครูในโรงเรียนวัดมะเดื่อ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ประชาชน หมายถึง ประชาชนทุกคนที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณโรงเรียนวัดมะเดื่อ

การบริหารงานวิชาการโรงเรียน หมายถึง กระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนวัดมะเดื่อ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ การเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้

๑. ด้านบริหารอาคารสถานที่ หมายถึง ห้องเรียน อาคารเรียน ห้องประชุม ห้องปฏิบัติการ อาหาร ห้องสุขา บริเวณสถานที่ที่สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพตามภารกิจของโรงเรียน

๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมทุกกระบวนการของกิจกรรม และกิจกรรมนั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานรวมถึง การบริการเสริมเพิ่มเติม เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่ นักเรียน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในช่วงที่ทำการศึกษาในโรงเรียน เช่น อาหาร น้ำดื่ม น้ำใช้ การปฐมพยาบาล แหล่งค้นคว้าศึกษาข้อมูล การจัดนันทนาการ การกำจัดขยะ และการจัดสถานที่พักผ่อน

๓. การบริหารจัดการแหล่งการเรียนรู้ หมายถึง โรงเรียน สถานศึกษา นั้นต้องจัดรูปแบบให้ดูน่าอยู่และเป็นที่น่าศึกษาของนักเรียน โดยมีการจัดภูมิทัศน์ เช่น จัดสวนให้ดูสวยงาม เป็นที่เพลิดเพลินใจของผู้ที่ได้มาพบเห็นซึ่งเป็นที่สบายตาและสบายใจของผู้ที่เข้ามาศึกษา

๔. ด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์การเรียนรู้ หมายถึง แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่รวบรวมเครื่องมือและเทคโนโลยีทางการเรียนรู้ฐานข้อมูล และได้จัดระบบการบริการที่ใช้ศึกษาค้นคว้า สืบหา ความรู้ฝึกทักษะของนักเรียนให้เป็นผู้รู้ที่สมบูรณ์ คือ รู้จริง ทำได้และเข้าใจชีวิต ทันสมัยทันต่อความก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่

๕. ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับเรียนการสอน ที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนเช่นเดียวกัน เพราะการวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยให้ครูผู้สอนได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของครูและผู้เรียนตลอดจนเป็นข้อมูลที่จะนำไปปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ของครูและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาและเรียนรู้เรียนเต็มศักยภาพ ที่ต้องใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งของเกณฑ์การตัดสิน

การผ่านรายปีและช่วงชั้นทั้ง ๔ เกณฑ์ คือ การประเมินสาระการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่ม การอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนสื่อความ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๑.๕ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๕.๑ ได้ทราบการบริการงานวิชาการโรงเรียนวัดมะเดื่อ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

๑.๕.๒ ได้ทราบกระบวนการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารและครูโรงเรียนวัดมะเดื่อ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

๑.๕.๓ ได้ทราบผลการเปรียบเทียบการบริการงานวิชาการโรงเรียนวัดมะเดื่อ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี